

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 683/2024-11

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Ivana Fiačana (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa #APAGE SATANAS, občianske združenie, Sládkovičova 1222/73, Kysucké Nové Mesto, proti postupu a rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6Co/1/2022 z 26. októbra 2023 a proti postupu a uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 CdoV/2/2024 z 26. júna 2024 takto

r o z h o d o l :

1. Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a** .
2. Žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu **n e v y h o v u j e** .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 20. septembra 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 152 ods. 4 a čl. 48 ods. 1, čl. 47 ods. 2 a 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), podľa čl. 40 ods. 3 prvej a druhej vety Listiny základných práv a slobôd *per analogiam*, podľa čl. 13 a čl. 14 a čl. 6 ods. 1 a 3 písm. c) *per analogiam* Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a podľa čl. 47 Charty základných práv Európskej únie napadnutými rozhodnutiami najvyššieho súdu a postupom, ktorý im predchádzal. Sťažovateľ navrhuje napadnuté rozhodnutia zrušiť, vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie a priznať mu finančné zadostučinenie 10 eur. Zároveň žiada o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ sa v konaní o abstraktnej kontrole v spotrebiteľských veciach proti žalovanému SMER – sociálna demokracia (ďalej len „žalovaný“)

domáhal, aby Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) určil, že v žalobe popísané činnosti žalovaného boli a sú nekalými praktikami v neprospech spotrebiteľov a aby súd právoplatnosťou svojho rozhodnutia *pro futuro* zakázal žalovanému používať tieto nekalé praktiky. Krajský súd rozsudkom z 24. marca 2022 žalobu zamietol a priznal žalovanému nárok na náhradu trov konania vo výške 100 %. Proti rozsudku krajského súdu podal sťažovateľ odvolanie, o ktorom rozhodol najvyšší súd ako súd odvolací napadnutým rozsudkom z 26. októbra 2023 tak, že rozsudok krajského súdu potvrdil, návrh sťažovateľa na prerušenie konania a na predloženie návrhu na začatie konania o súlade právnych predpisov na ústavnom súde zamietol, návrh sťažovateľa na prerušenie konania a na predloženie návrhu na začatie konania o prejudiciálnych otázkach na Súdnom dvore Európskej únie zamietol a uložil sťažovateľovi povinnosť zaplatiť žalovanému náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu.

3. V súvislosti s podaním dovolania proti napadnutému rozsudku požiadal sťažovateľ Centrum právnej pomoci (ďalej len „CPP“) o poskytnutie právnej pomoci. Rozhodnutím z 25. marca 2024 prvostupňový orgán CPP konanie v tejto veci zastavil s odôvodnením, že podľa § 3 ods. 2 zákona č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi a o zmene a doplnení zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 8/2005 Z. z. (ďalej len „zákon č. 327/2005 Z. z.“) CPP poskytuje právnu pomoc fyzickým osobám v materiálnej núdzi za podmienok ustanovených týmto zákonom a nie je oprávnené poskytovať právnu pomoc právnickým osobám. CPP teda nemá osobnú pôsobnosť na poskytnutie právnej pomoci sťažovateľovi – občianskemu združeniu. Proti tomuto rozhodnutiu podal sťažovateľ odvolanie, ktoré odvolací orgán CPP rozhodnutím z 2. mája 2024 zamietol a rozhodnutie prvostupňového orgánu CPP potvrdil.

4. Dňa 2. mája 2024 sa sťažovateľ obrátil na Správny súd v Banskej Bystrici (ďalej len „správny súd“) so správnu žalobou o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia CPP. Podaniu správnej žaloby predchádzalo doručenie návrhu na prerušenie dovolacieho konania, ktoré sťažovateľ adresoval ešte 23. marca 2024 krajskému súdu ako súdu prvej inštancie, ktorý vykonáva úkony smerujúce k predloženiu spisu dovolaciemu súdu. Krajský súd následne 30. mája 2024 oznámil najvyššiemu súdu, že návrh na prerušenie konania bol 27. mája 2024 sťažovateľom doplnený o informáciu o podaní správnej žaloby, pričom sťažovateľ k tomuto podaniu pripojil potvrdenie správneho súdu o prijatí správnej žaloby na začatie konania.

5. Proti napadnutému rozsudku podal sťažovateľ 4. apríla 2024 dovolanie, ktoré najvyšší súd napadnutým uznesením z 26. júna 2024 odmietol podľa § 447 písm. e) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) pre nespĺnenie podmienky povinného zastúpenia advokátom v dovolacom konaní podľa § 429 CSP.

II.

Argumentácia sťažovateľa

6. Sťažovateľ laickým spôsobom namieta, že najvyšší súd napadnutým uznesením porušil jeho právo na súdnu ochranu, právo na prístup k dovolaniu, právo na prístup k právnej pomoci a právo na zákonného sudcu. Tvrdí, že najvyšší súd aj napriek tomu, že bol informovaný o podanom odvolaní proti prvostupňovému rozhodnutiu CPP aj o podanej správnej žalobe, konanie nezákonne

a protiústavne neprerušil, nerozhodol sám o žiadosti o právnu pomoc a ani nevyčkal na rozhodnutie CPP ani správneho súdu a rozhodol o jeho dovolaní. Tým zmaril dovolanie ako také bez toho, aby ho meritórne preskúmal. Sťažovateľ všeobecne namieta diskrimináciu právnických osôb na základe ich statusu a majetku (nemajetnosti) a ich nemožnosť reálne sa dovolať spravodlivosti z dôvodu obligatórneho právneho zastúpenia advokátom. Právnické osoby nemajú podľa sťažovateľa z nevysvetliteľného dôvodu ústavné právo na právnu pomoc a súdy o nej odmietajú rozhodovať s poukazom na existenciu CPP, ktoré *ex lege* poskytuje právnu pomoc iba fyzickým osobám.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

7. Vzhľadom na absenciu právneho zastúpenia sťažovateľa a s tým súvisiacu žiadosť o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom pristúpil ústavný súd v rámci ústavného prieskumu v prvom rade k preskúmaniu toho, či ústavná sťažnosť sťažovateľa nie je oneskorená, zjavne neopodstatnená, resp. či ústavný súd má právomoc ju preskúmať, keďže jednou z podmienok, ktorých splnenie je nevyhnutným predpokladom na to, aby ústavný súd mohol ustanoviť právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom, je to, že nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti.

III.1. K namietanému porušeniu práv napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu:

8. Ústavný súd konštatuje, že námietky vznesené v jeho ústavnej sťažnosti smerujú výlučne k napadnutému uzneseniu, ktorým najvyšší súd odmietol dovolanie z dôvodu absencie právneho zastúpenia advokátom v dovolacom konaní. Teda aj napriek tomu, že v petite ústavnej sťažnosti sťažovateľ označil aj rozsudok najvyššieho súdu z 26. októbra 2023, v ústavnej sťažnosti neuviedol žiadnu ústavnoprávnu argumentáciu, v čom konkrétne mal spočívať zásah do sťažovateľom označených práv týmto rozsudkom.

9. Vzhľadom na uvedené ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), keďže nemá náležitosti ustanovené zákonom.

III.2. K namietanému porušeniu práv napadnutým uznesením najvyššieho súdu:

10. O zjavnej neopodstatnenosti ústavnej sťažnosti možno hovoriť vtedy, ak namietaným postupom orgánu štátu (súdu) nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi namietaným rozhodnutím a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú ústavnú sťažnosť preto možno považovať tú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 358/2019, I. ÚS 242/2022).

11. Sťažovateľ vo vzťahu k napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu namietal tú skutočnosť, že sa meritórne nezaoberal ním uvedenými námietkami predostretými v podanom dovolaní z dôvodu absencie povinného právneho zastúpenia v dovolacom konaní, pričom najvyšší súd bol podľa

sťažovateľa povinný toto konanie prerušiť a vyčkať na rozhodnutie správneho súdu o podanej správnej žalobe o preskúmaní zákonnosti rozhodnutia CPP o neposkytnutí právnej pomoci sťažovateľovi.

12. Úlohou ústavného súdu pri uplatňovaní jeho právomoci nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Jeho úloha sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol náležite zistený skutkový stav a aké právne závery z neho všeobecný súd vyvodil. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by ním vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody.

13. Otázka posúdenia podmienok na uskutočnenie dovolacieho konania vrátane posúdenia otázky prípustnosti dovolania patrí do výlučnej právomoci najvyššieho súdu ako dovolacieho súdu. Jej posúdenie je teda vecou zákonnosti a jej vyriešenie v súlade s ustanoveniami CSP, ktoré v zmysle čl. 46 ods. 4 ústavy majú ustanovovať podrobnosti o realizácii základného práva na súdnu ochranu vyplývajúceho z čl. 46 ods. 1 ústavy (obdobne čl. 6 ods. 1 dohovoru), v konečnom dôsledku nemôže viesť k záveru o porušení označených práv sťažovateľa (III. ÚS 450/2017). To, samozrejme, neplatí, ak by najvyšší súd posúdil otázku prípustnosti dovolania ústavne neudržateľne v neprospech sťažovateľa.

14. Ústavný súd po preskúmaní napadnutého uznesenia najvyššieho súdu konštatuje, že ani tejto časti ústavnej sťažnosti nemožno vyhovieť. Najvyšší súd pri odmietnutí dovolania sťažovateľa nepostupoval svojvoľne ani nezákonne, keďže povinné zastúpenie dovolateľa v dovolacom konaní advokátom je obligatórnou procesnou podmienkou dovolacieho konania podľa prvej vety § 429 ods. 1 CSP. Obligatórnou náležitosťou riadne podaného dovolania podľa druhej vety § 429 ods. 1 CSP je, že musí byť spísané advokátom, o čom bol sťažovateľ náležite poučený v napadnutom rozsudku najvyššieho súdu ako súdu odvolacieho. V sťažovateľovom prípade nebola splnená ani jedna z podmienok vyplývajúcich z § 429 CSP a sťažovateľ tieto nedostatky neodstránil v lehote na podanie dovolania.

15. Námietka sťažovateľa o nutnosti prerušenia dovolacieho konania, pokiaľ nebude právoplatne ukončené správne súdne konanie pred správnym súdom v súvislosti s preskúmaním zákonnosti rozhodnutia CPP o neposkytnutí právnej pomoci sťažovateľovi, nemôže obstať. Ústavný súd v tejto súvislosti uvádza, že vo veci sťažovateľa nešlo o prípad obligatórneho prerušenia konania v zmysle § 162 CSP, ale fakultatívneho prerušenia konania. Podľa § 164 CSP ak súd neurobí iné vhodné opatrenia, môže konanie prerušiť, ak prebieha súdne alebo správne konanie, v ktorom sa rieši otázka, ktorá môže mať význam pre rozhodnutie súdu, alebo ak súd dal na také konanie podnet. Citované ustanovenie upravuje tzv. fakultatívne prerušenie konania, to znamená také prerušenie konania, ktoré nie je pre samotné konanie nevyhnutné. Výber, resp. voľbu súdu, ktoré z jednotlivých opatrení (napr. spojenie vecí, prerušenie konania, riešenie tzv. predbežnej otázky) je ale potrebné podriaďiť aj zákonnej požiadavke rýchlejšej a účinnej ochrany práv účastníkov v súdnom

konaní (čl. 17 CSP). Zároveň platí, že nie každá otázka, ktorá sa rieši v inom súdnom alebo správnom konaní, musí mať pre uskutočňujúce sa konanie význam, a mala by teda aj zakladať dôvod na prerušenie konania. Súd by nemal prerušiť konanie podľa § 164 CSP, ak nepredpokladá, že vyriešenie otázky v inom konaní bude mať pre dané konanie zásadný význam.

16. V sťažovateľovej veci si najvyšší súd otázku právneho zastúpenia prostredníctvom CPP, resp. vzniku nároku sťažovateľa na právnu pomoc od CPP, vyriešil implicitne sám. Z dikcie § 1 a § 3 ods. 2 zákona č. 327/2005 Z. z. je celkom zrejmé a nepochybné, že poskytovanie právnej pomoci je určené výlučne fyzickým osobám, ktoré v dôsledku svojej materiálnej núdze nemôžu využívať právne služby na riadne uplatnenie a ochranu svojich práv. Právnickým osobám (teda aj sťažovateľovi ako občianskemu združeniu) právna úprava za žiadnych okolností nepriznáva nárok poskytnutie právnej pomoci zo strany štátu prostredníctvom CPP. Najvyšší súd v bode 8 odôvodnenia napadnutého uznesenia poukázal na existenciu rozhodnutia CPP z 25. marca 2024 o zastavení správneho konania vo veci žiadateľa – sťažovateľa o poskytnutie právnej pomoci z dôvodu, že CPP nemá právomoc poskytovať právnu pomoc právnickým osobám. Aj napriek tomu, že napadnuté uznesenie najvyššieho súdu by si zaiste zasluhovalo obsiahlejšie odôvodnenie, najmä vo vzťahu k neprerušeniu dovolacieho konania v dôsledku podanej správnej žaloby, uvedené nebolo v prerokúvanej veci spôsobilé vyvolať kasačnú intervenciu ústavného súdu. V súlade s právnou zásadou *iura novit curia* a vzhľadom na jednoznačnú právnu úpravu týkajúcu sa osobnej pôsobnosti zákona č. 327/2005 Z. z. nemal najvyšší súd žiaden dôvod, aby uvedené rozhodnutie CPP akokoľvek rozporoval a dovolacie konanie prerušoval. Pokiaľ ide o námietky sťažovateľa smerujúce k tvrdeniu, že existovala dôvodnosť prerušenia konania, ústavný súd konštatuje, že takéto rozhodnutie bolo výlučne na diskrecii najvyššieho súdu, pretože procesný predpis mu ako konajúcemu súdu umožňoval zvoliť takýto postup a takto rozhodnúť, pričom zároveň boli splnené zákonné predpoklady na takýto postup a rozhodnutie.

17. Vzhľadom na uvedené ústavný súd uzatvára, že postup najvyššieho súdu, ktorý vyústil do vydania napadnutého uznesenia, je zákonný a legitímny a napadnuté uznesenie najvyššieho súdu nie je takým excesom z požiadaviek kladených na spravodlivý proces a nedošlo ním k takému extrémnemu vybočeniu z princípu spravodlivosti, ktoré by mohlo nadobudnúť ústavnoprávnu intenzitu. Ústavný súd preto odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľa v tejto časti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

18. Podľa § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde možno v konaní pred ústavným súdom ustanoviť fyzickej alebo právnickej osobe právneho zástupcu, ak taká osoba o to požiada, ak to odôvodňujú jej majetkové pomery a nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti. Ak hoci len jeden z týchto predpokladov nie je splnený, nemožno právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom ustanoviť (I. ÚS 333/2020, II. ÚS 306/2024). V prípade ústavnej sťažnosti, pri ktorej je daný dôvod na jej odmietnutie, ide o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti. Tak tomu je aj v sťažovateľovom prípade, preto ústavný súd dospel k záveru, že neboli splnené podmienky na ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom a žiadosti sťažovateľa podľa § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde nevyhoveli.

19. Keďže ústavný súd ústavnú sťažnosť odmietol v časti ako oneskorene podanú a v časti ako zjavne neopodstatnenú, bolo už bez právneho významu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľa uvedenými v jej petite.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. decembra 2024

Robert Šorl
predseda senátu